

Fritz Saaby Pedersen 18.8.1945 – 16.3.2016

Af Sten Ebbesen

Det er kun godt et halvt år siden jeg til *Aigis* forfattede en skitse af min nære ven gennem et halvt århundrede, Fritz, i anledning af hans 70års fødselsdag,¹ I denne hyldest til en betydelig forsker og kær kammerat nævnte jeg naturligvis ikke at han var ved dårligt helbred, men det var han. Som præsten så rigtigt bemærkede ved hans begravelse, havde Fritz aldrig passet på det skrog, der nu engang er åndens bærer, og vi vidste godt i efteråret 2015 at vi nok ikke fik lov til at beholde ham længe, men budskabet om hans død kom alligevel overraskende. Jeg havde selv besøgt ham to dage før, og havde bl.a. diskuteret med ham hvilke af mine kommende skriftlige arbejder han kunne have fornøjelse af at forhåndscensurere. Vi havde siden vores unge dage haft den vane at alle betydningsfulde skriftlige udgydelser skulle igennem den andens kontrol før de blev frigivet til offentligheden. På det sidste var det dog sådan at Fritz ikke selv mere kunne producere noget nyt, men så fandt han en nyttig anvendelse for sit uformindsket skarpe intellekt ved at censurere andres produkter, også sager som ikke var meget vigtige.

Når Fritz gennemlæste et manuskript nøjedes han ikke med at danne sig et overordnet billede af om det var rimeligt fornuftigt eller ej. Han pillede argumentationen i stumper og stykker og så på om der var belæg for de stumper der skulle fungere som præmisser, og derpå om stykkerne var rigtigt samlet, så det hele hang logisk sammen, eller om de kunne samles på en bedre måde – eller om tilfældet var håbløst. I forbifarten noterede han så enhver oversættelsesfejl, uheldig sproglig formulering, slagfejl og andet småtteri, som han bare ikke kunne lade være med at bemærke, uden at han et sekund mistede blikket for hvad der var det vigtige.

Som regel frabad han sig omtale af sin indsats, lejlighedsvis kunne man dog få lov til at nævne den. Nu for længst emeriteret lektor i klassisk filologi Christian Marinus Taisbak citerede ved Fritz's gravøl på Borchs kollegium hvad han, Taisbak, havde skrevet i forordet til sin disputats om Euklid fra 1971. Det fortjener gentagelse, for det

1. <http://aigis.igl.ku.dk/FSP70/SE-FSP70.pdf>

beskriver meget levende Fritz's til benet skærende kritik, som venner både inden for den klassiske filologi og i meget videre videnskabelige sammenhænge har lukreret på :²

A student and friend of mine, *Fritz Saaby Pedersen*, M.A. undertook the tormenting task of cutting the book to pieces with severe pedantry at an early stage, to save it from public scandal.

Når det drejer sig om noget så fundamentalt som talteori, emnet for Taisbaks disputats, kan intet pedanteri være for meget. Selv det mindste fejltrin kan være katastrofalt, og det vidste Fritz.

Taisbak, jeg selv og *Aigis* er blandt dem der har nydt godt af Fritz' evner som censor, men, hvad ikke så mange i Danmark ved, er at han har haft en sådan rolle også på internationalt plan. Fritz undgik rampelyset og tog kun ganske få gange i hele sit liv til faglige møder i udlandet. Men så måtte udlandet jo komme til ham. Der var fra 1970'erne, hvor Fritz blev tilknyttet forskningsmiljøet på Institut for Græsk og Latinsk Middelalderfilologi, senere inkorporeret i Institut for Græsk og Latin og endnu senere i Saxo-instituttet, en jævn strøm af yngre forskere fra Europa, Nordamerika og Japan som kom for at arbejde med middelalderlige emner på instituttet. Det var ikke Fritz de kom for at besøge i første omgang, men de blev fra en side af hans venner og opdagede at han var god at tage med på råd. Det førte i nogle tilfælde til årtier lange venskaber med tilhørende videnskabeligt samarbejde, typisk i form af at udlændingen arbejdede med en tekst og bad Fritz om hjælp til at forstå uforståelige steder. Nogle gange transkriberede han endog længere stykker af håndskrifter til venners brug. Og så læste han naturligvis ofte vennernes produkter igennem en sidste gang inden publikation og sikrede at der ikke var dumheder i dem.

Fritz Saaby Pedersens var imidlertid ikke blot andres hjælper. Han var helt for sig selv en forsker af verdensformat. Hans væsentligste forskningsindsats vedrørte middelalderlig astronomi, hvor han blev verdenskendt. I dansk sammenhæng er han bedst kendt for sine fremragende oversættelser i *Platons Samlede Værker*, og de vil blive stående længe, men endnu længere vil hans astronomihistoriske værker blive stående, fremragende eksempler som de er på hvad man kan opnå hvis man forbinder en solid klassisk-filologisk uddannelse med et solidt kendskab til en videnskab med lange historiske rødder – og så en solid portion videnskabelig nysgerrighed og fantasi.

2. Chr. M. Taisbak, *Division and Logos*, Odense University Press 1971, ss. 7-8.

Jeg skal ikke her forsøge at evaluere afdødes indsats for astronomihistorien. Mine egne iagttagelser desangående og en yngre engelsk fagkyndigs analyse kan man læse i *Cahiers de l'Institut du Moyen-Âge Grec et Latin* 85 (2016) 1-10.³ Her skal jeg blot nævne at han trådte helt nye veje i editionsfilologien da han som den første fandt et brugbart system til at udgive tabeller. Vores traditionelle klassisk-filologiske udgivelsesmetoder er gearet til løbende tekster, ikke til tabelværker. De traditionelle værktøjer beherskede Fritz til perfektion, men han var også nyskabende – og det kunne han være fordi han ikke blot beherskede de traditionelle værktøjer som en god håndværker, men også havde en dyb forståelse af deres teoretiske forudsætninger, og dermed af deres indbyggede styrker og svagheder. 'Naiv' er et ord ingen kunne bruge om ham uden at lyve så det skreg til himlen!

Fritz levede et diskret liv som lærd mand. Han var enebarn af en enlig mor og havde praktisk talt ingen familie. Men han havde mange venner. Nogle var erhvervet via faglige kontakter, andre, og det var nok endnu flere end fagvennerne, var borchianere. Fra han boede på Borchs Kollegium i 1972-1977 og til kort før sin død var han fast inventar på kollegiet sent på aftenen efter endt arbejdsdag, og han mødte også tit op til fællesspisninger samt, naturligvis, til fester på kollegiet. Ikke mindst under de sene aftenbesøg fik mange årgange af yngre borchianere en lejlighed til at lære ham, hans lærdom og hans hjælpsomhed at kende. Man kunne få vejledning helt uden om det officielle system, uanset om man skrev på et filologisk eller et datamatisk speciale, eller hvad det nu måtte være, og man kunne få den specielle oplevelse det er at konversere med et virkeligt tænksomt, aldrig overfladisk menneske med noget nær encyklopædisk viden.

Det blev en smuk afsked i Holmens Kirke den 2. april 2016, hvor den undselige mand blev sendt på den sidste rejse af et ligfølge så stort at det fyldte den store kirke.

Ovid, der ellers ikke havde det med at sige noget dybsindigt, lavede engang en fin latinsk parafrase af det epikuræiske motto *Λαθὲ βιώσας* "Lev dit liv i ubemærkedhed". Det blev til *Bene qui latuit bene vixit* "Den der på en god måde har holdt sig uden for rampelyset har levet et godt liv". Sådan levede Fritz sit liv, og det kommer der til at stå på hans gravsten på Holmens Kirkegård.

Æret være hans minde!

3. <http://cimagl.saxo.ku.dk/download/85/85Ebbesen1-10.pdf>

foto: Martin Røpcke